

Шта да се ради са РТБ Бором?

Пише: Дарко Стрижак
уторак, 16 децембар 2008 21:44

Садашњи власник рудног богатства наше земље и ефективни власник РТБ Бора је Република Србија. Да би било који власник могао да донесе квалитетну одлуку о даљој судбини своје имовине и да би та одлука издржала тест времена, најпре мора одредити приоритете.

Када је РТБ Бор у питању, у том послу, власник мора сагледати вредност српских рудних лежишта, дакле, наслага бакра, злата, сребра, олова, цинка, као и отпадних сировина и постојећих нуспродуката на територији РТБ-а. Вредност садржаних метала опредељују бројни фактори:

- богатство руде и осталих сировина;
- доступност руде;
- технолошка искоришћења у преради (садашња и могућа);
- цене готових производа, дакле, примарних и племенитих метала;
- тражња за овим металима на светском и домаћем тржишту;
- расположивост и структура радне снаге;
- укупна цена последица експлоатације;

Шта да се ради са РТБ Бором?

Пише: Дарко Стрижак
уторак, 16 децембар 2008 21:44

- укупна цена садашње државне подршке РТБ-у;

- укупна дуговања РТБ Бора, итд.

Значајну помоћ у одлучивању о редоследу приоритета, пружила би прецизна анализа судбине лежишта руде (у основи бакра) сличног садржаја, и са, рецимо, сличним условима искоришћавања, у свету.

Горе набројано је, у основним цртама, свакодневни начин рада озбиљних улагача у рударство и металургију.

По сагледавању вредности наслага борских лежишта (тачније, Карпатског магматског појаса, односно његовог дела на територији Србије), укупну калкулацију допунили би остали чиниоци који утичу на власника:

- запосленост у региону;

- екологија региона;

- осетљивост чинилаца одлучивања на унутрашње и спољне притиске, итд.

Коректно је рећи да су и власти Србије, у последњих неколико година, чиниле малодушне напоре да аналитички сагледају стање РТБ-а, али да те малобројне налазе нису поделили са ширим кругом стручне јавности. Чак и сасвим аматерске анализе морале су указати на изузетно високу цену бакра од 2002. године наовамо (последње три године између седам и девет хиљада долара), коју би сваки добар домаћин искористио, било за добру продају своје имовине, било за даље увећање вредности те исте имовине, ако је задржава. Нажалост, ништа од овога није урађено. Потези власти били су углавном изнуђени, диктирани дневним догађајима или предизборним кампањама.

Нису они једини грешници. Запослени у РТБ Бору, успели су да, упркос рекордно високој цени бакра (просечна цена за последњих тридесет година је испод 1.500 долара) произведу и рекордне губитке. Само државне субвенције, уз додатне „невидљиве“, држе их изнад воде. Треба рећи да су сви капацитети РТБ-а технолошки запуштени, али и јавашлук, немар и крађа доприносе мрачној слици РТБ-а и Бора данас. Ово објашњава упадљиво одсуство значајних светских произвођача метала у досадашњим борским тендерима. Додатно брине и скорашње одустајање фирме Данди од концесије за истраживање рудних налага, на две од три локације на Црном Врху, који је, по мишљењу домаћих стручњака, будућност рударства Бора и околине.

Вратимо се у садашње време. Дакле, тек по укупном сагледавању свих релевантних чинилаца и одређивању приоритета, добар домаћин би могао да сачини адекватну стратегију за РТБ Бор. Та стратегија могла би бити и статус државног предузећа, приватизације, делимичне приватизације, стечаја праћеног сегментном експлоатацијом лежишта или класичног стечаја. У светлу напора Србије да привуче свеже стране инвестиције, пре свега у извозно оријентисане послове, морали би се побринути и за дугове РТБ-а страним повериоцима. Повезаност је очигледна. Нажалост, овај додатни терет постаје још тежи ако знамо да смо у раљама можда највеће светске економске кризе икада. Значај пропуштених десетак година после постаје још већи.

Неспорно је да аналитика која би омогућила овакав процес одлучивања кошта. Али, укупан трошак најквалитетнијих стручњака, уз разумни рок за израду анализе, коштао би Србију драматично мање од шестомесечних субвенција РТБ-у, рецимо из 2008. године.

Добро је да ће ово можда неко у Влади ускоро схватити. Лоше је да доношење и примена стратегије за РТБ захтева власт са кичмом и придржавање једном одабраног курса.